

İYİ Kalkınma Kongresi

YOKSULLUK

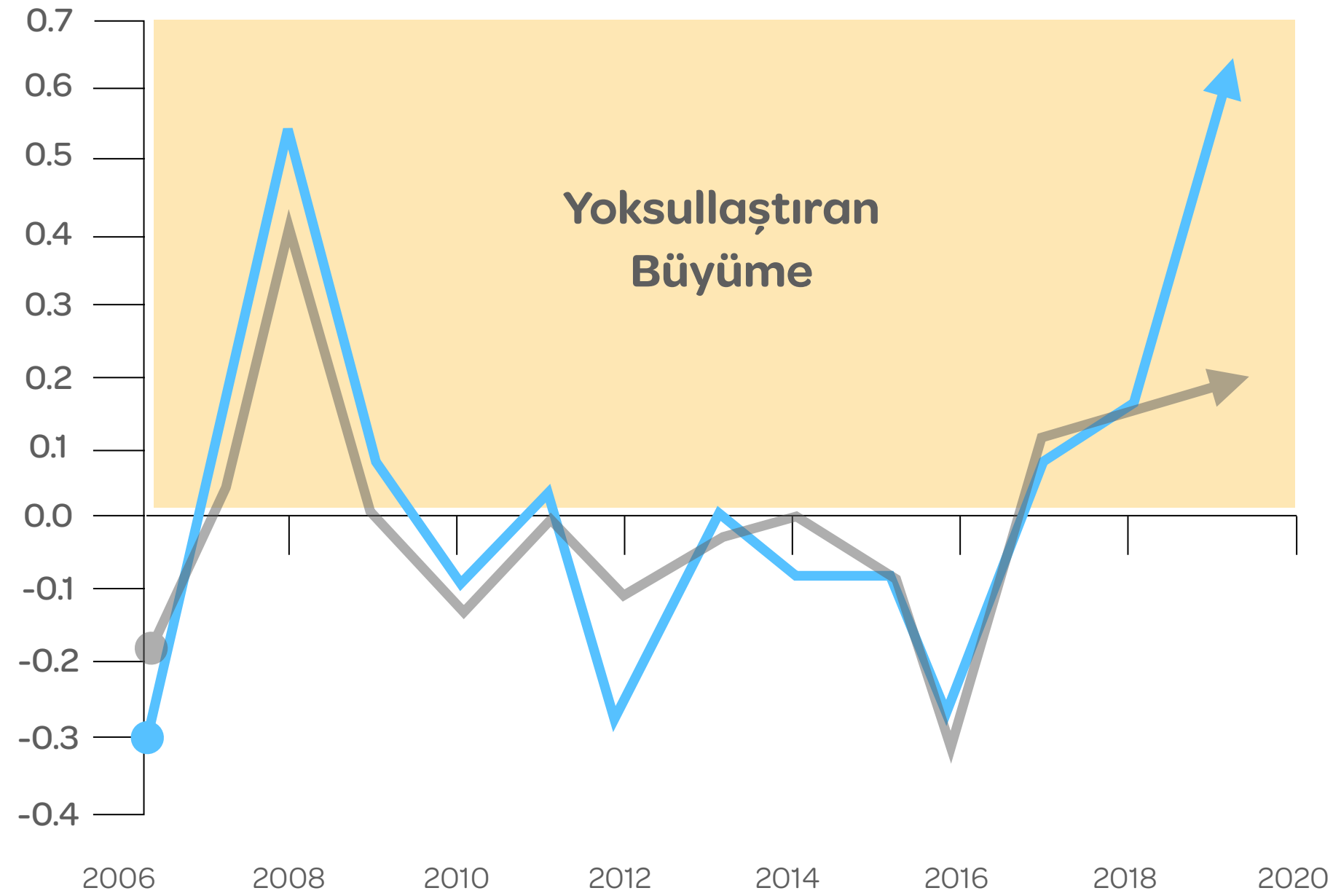
*Yoksulluk kader
olamaz,
kader deęildir*

Cem Karaca

2016 Yılından beri yoksullaşarak büyüyüyoruz:

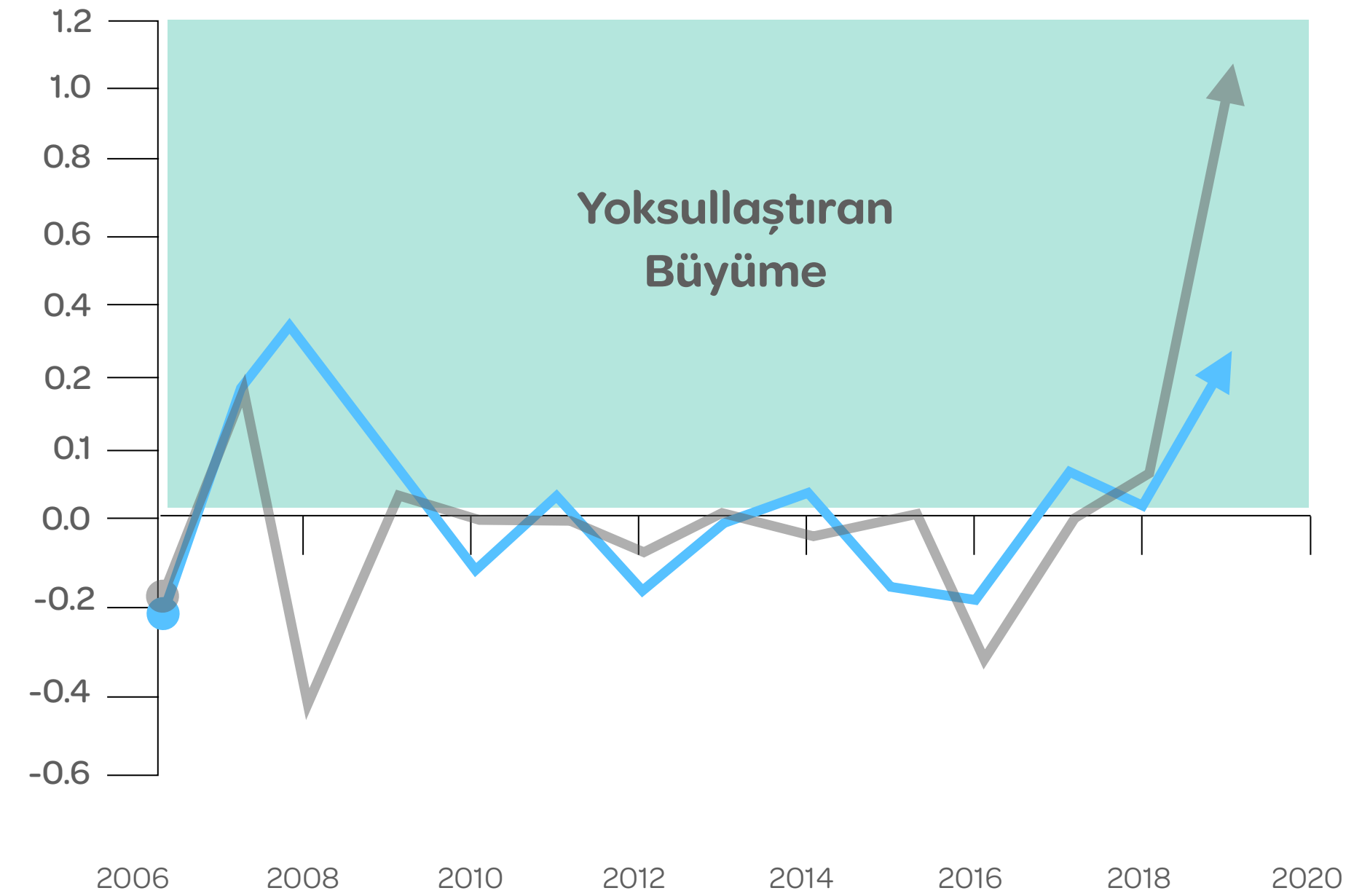
2016-2019 döneminde Türkiye ekonomisi yıllık ortalama %3,79 hızla büyümüş olmasına rağmen resmi yoksulluk oranı* bu dönemde 1,51 puan arttı. Medyan kişi başına gelirin %70'ine göre tanımlanmış yoksulluk oranı ise 0,84 puan arttı.

**%1 büyüme yoksulluk oranını kaç puan değiştiriyor
(Medyan gelirin %50'sine göre)**

— Medyan eşdeğer fert gelirinin %50'sine göre
— Medyan kişi başına gelirin %50'sine göre

**%1 büyüme yoksulluk oranını kaç puan değiştiriyor
(Medyan gelirin %70'sine göre)**

— Medyan eşdeğer fert gelirinin %70'sine göre
— Medyan kişi başına gelirin %70'sine göre

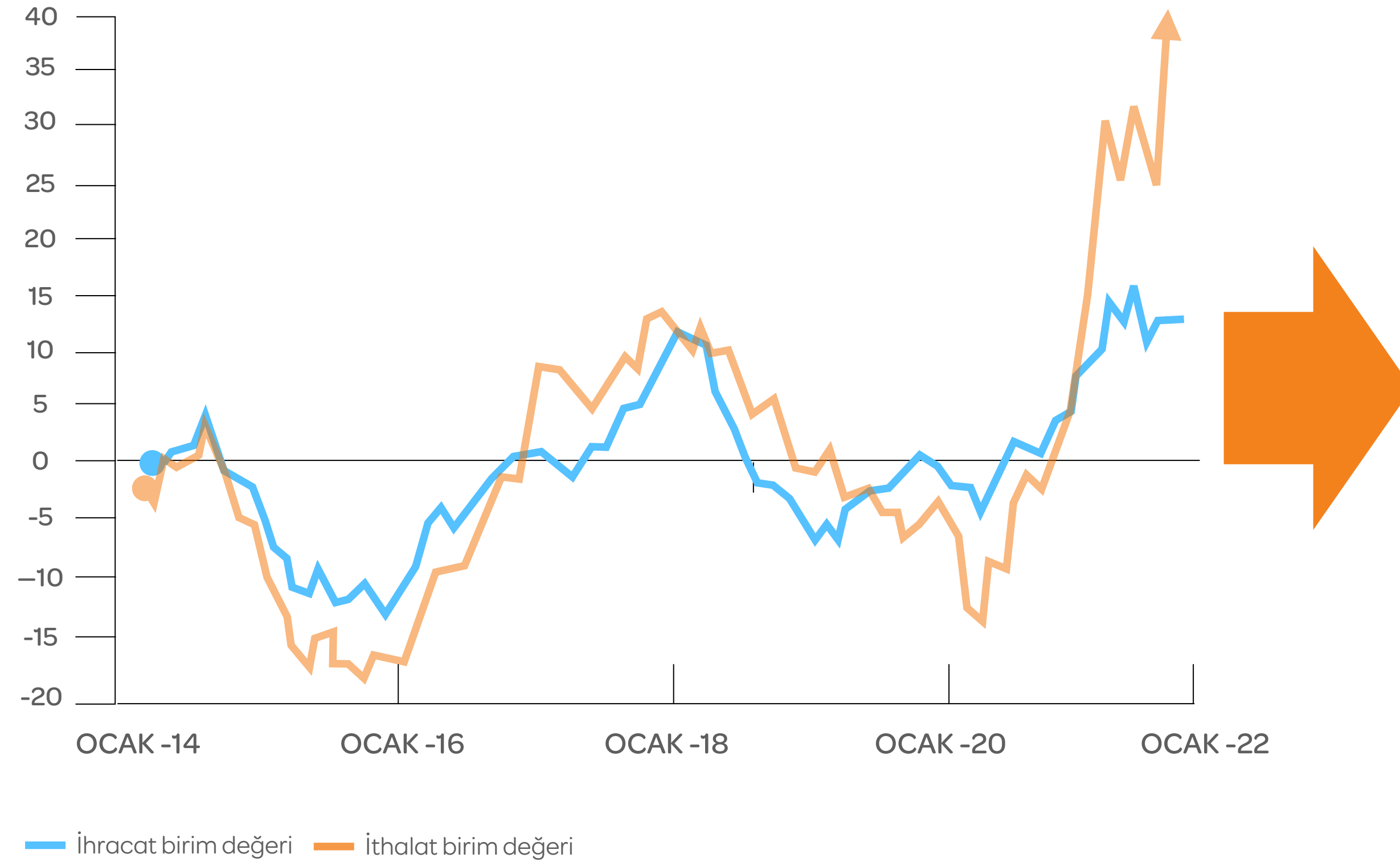
* Resmi tanıma göre eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert medyan gelirinin %50'sinin altında geliri olanlar yoksul sayılmaktadır.

Kaynak: TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, İYİ Parti analizi

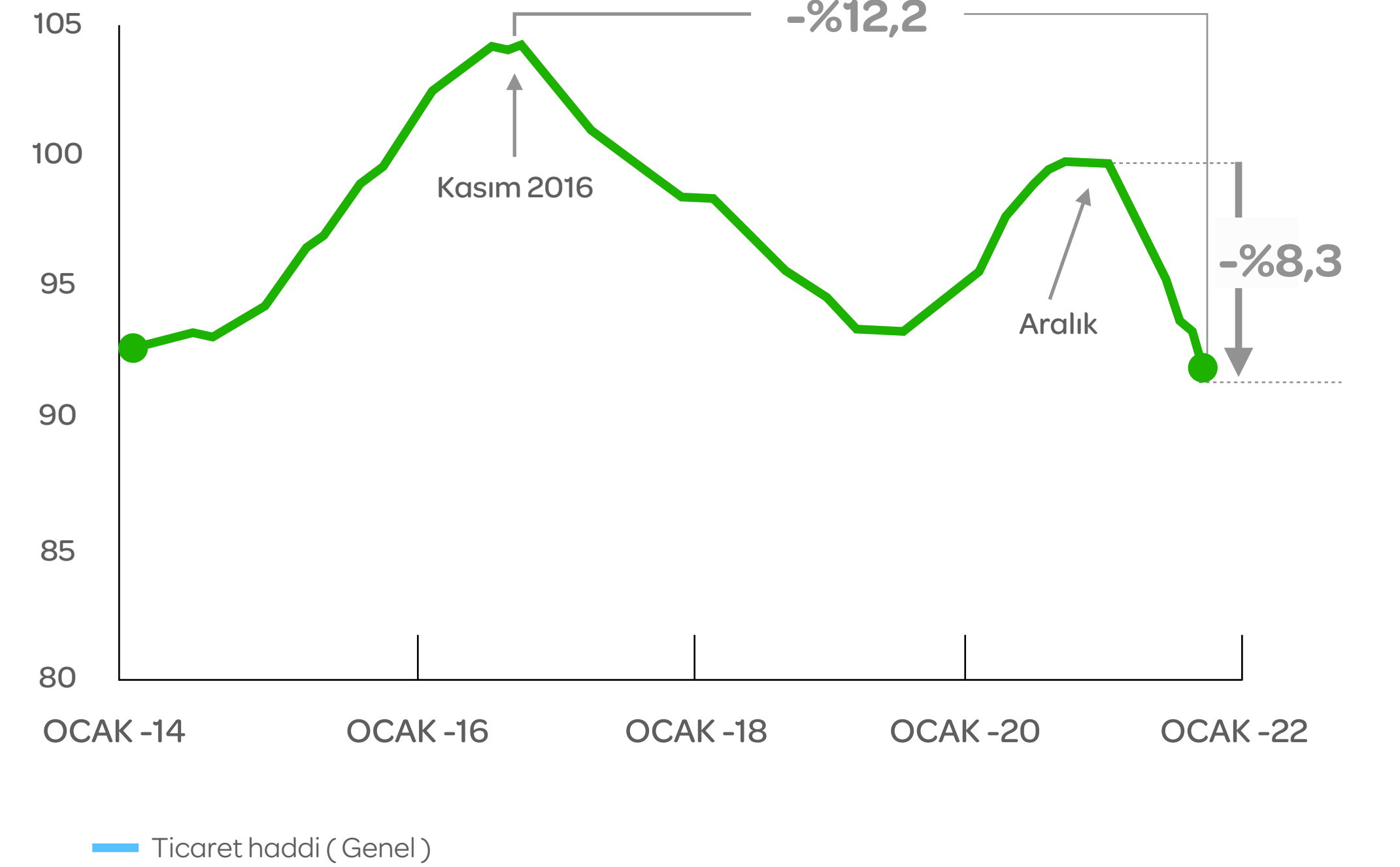
TL'deki değer kaybı da yoksullaşmayı hızlandırmaktadır.

Ekim 2016'dan Ekim 2021'e ihracatımızın birim değeri %11 artarken, ithalatımızın birim değeri %40,7 arttı. Bu iki değer oranı olan ticaret haddindeki bozulma yoksullaştığımızı gösteriyor. TL'nin değer kaybıyla ithal ettiğimiz bir malı ödeyebilmek için daha çok ihracat yapmak durumunda kalıyoruz.

İhracat ve ithalat birim değer endeksinin yıllık değişimi (%)

Ticaret haddi (12 Aylık ortalama, 2015 =100)

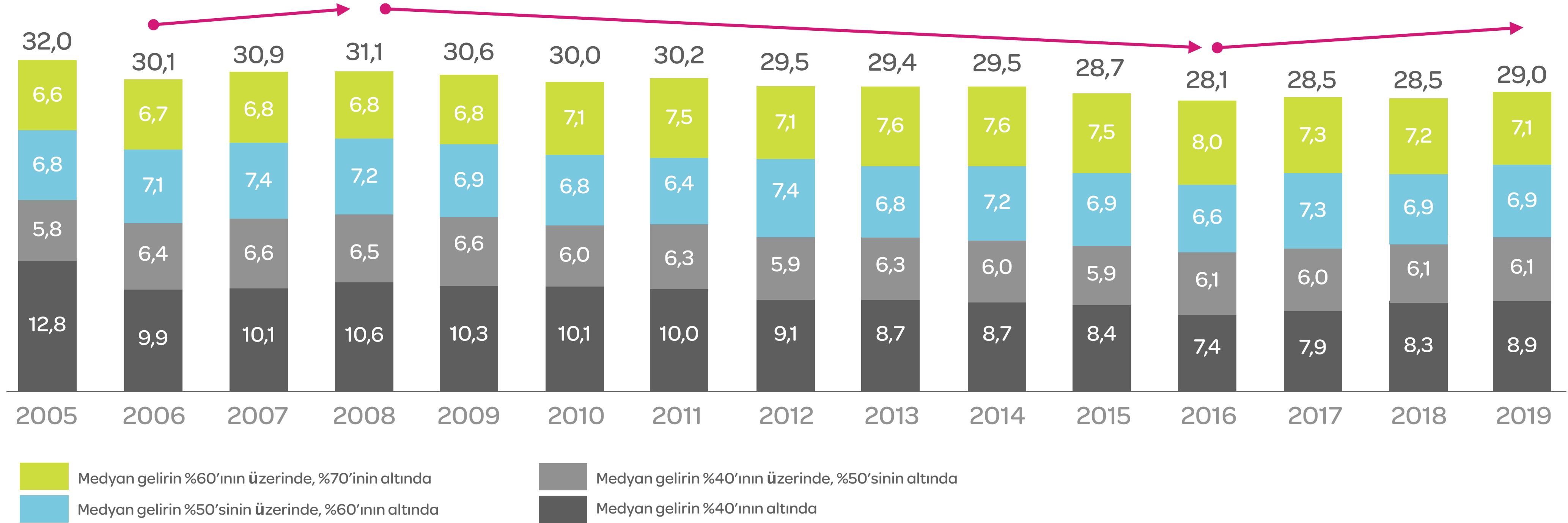

Türkiye’de yoksulluk azalmıyor, derinleşiyor.

TÜİK’in açıkladığı oranlara göre yoksulluğun 2006’dan 2019’a seyri 3 dönem şeklinde ele alınabilir. 2006-2018 0,8 puan artan resmi tanımlı* yoksulluk oranı, 2008-2016 döneminde 3,6 puan azalmış, 2016 sonrasında ise 1,5 puan artmıştır. Resmi tanımlı yoksulluk oranı 2019 itibarıyla %15 görünse de medyan gelirin %70’ine göre yoksulluk oranı %29’dur.

TÜİK’in eşdeğer fert medyan geliri eşiklerine göre açıkladığı yoksulluk oranlarının seyri (%)

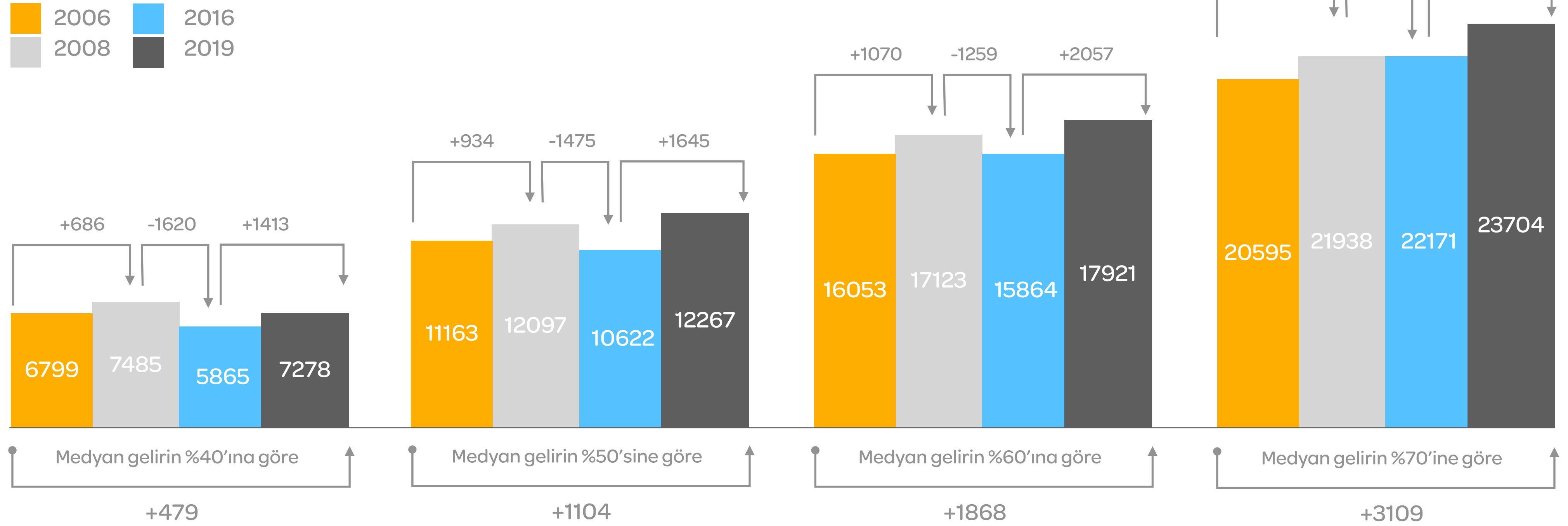
* Resmi tanıma göre eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert medyan gelirinin %50'sinin altında geliri olanlar yoksul sayılmaktadır.

Kaynak: TÜİK, İYİ Parti analizi

TÜİK'e göre yoksul sayısı son 3 yılda 1,5-2 milyon kişi arttı.

2016-2019 dönemindeki artışlar yoksulluğun şiddetlendiğini göstermektedir. 3 yıldaki yoksul sayısı artışı %40 eşiğe göre 1,41 milyon, %50 eşiğe göre 1,65 milyon, %60 eşiğe göre 2,06 milyon, %70 eşiğe göreyse 1,53 milyon kişidir. Diğer taraftan %70 eşiğe göre yoksul sayısı 2006-2019 döneminde 3,1 milyon kişi artmıştır.

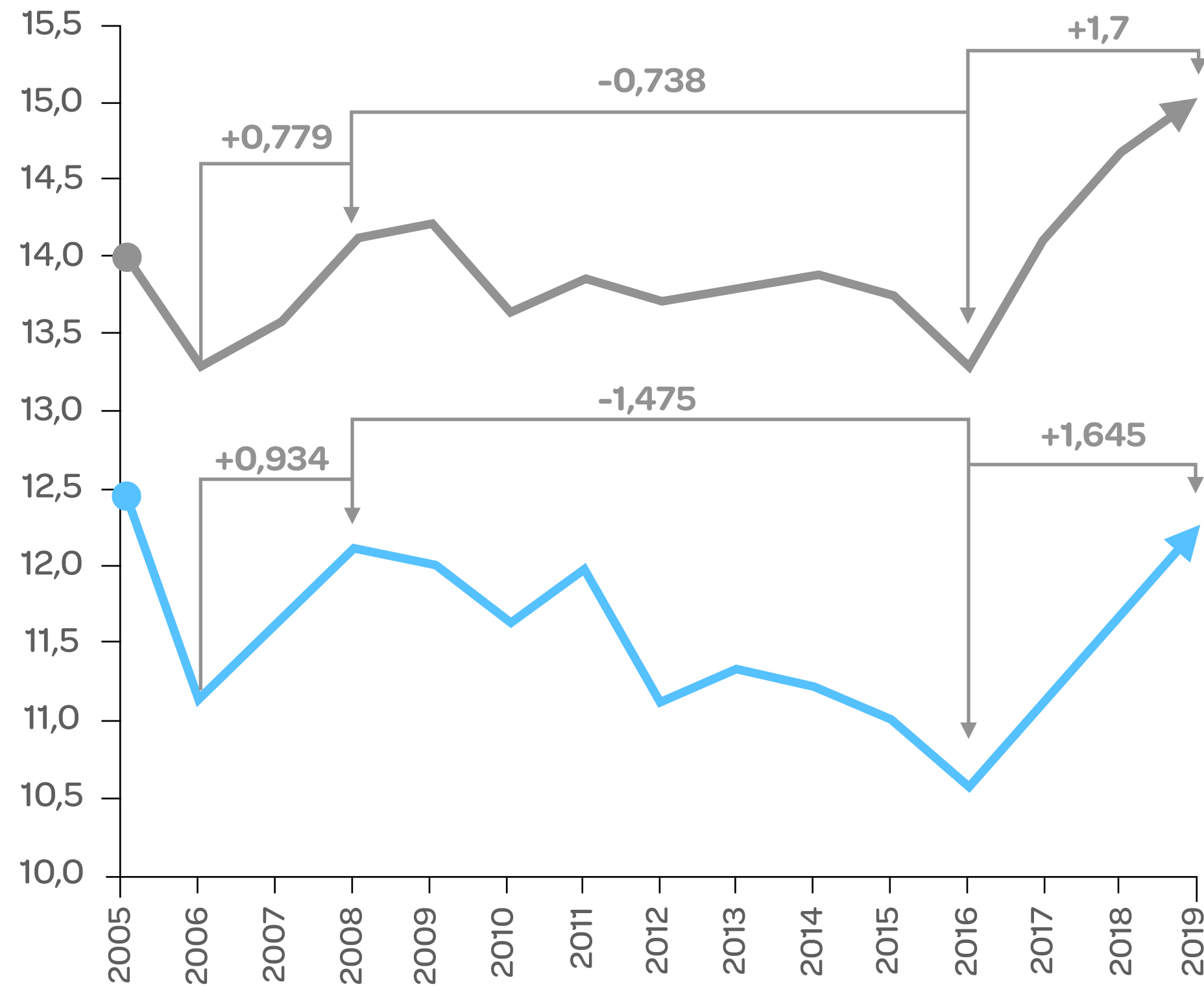
Yoksul sayısının değişimi (Bin kişi)

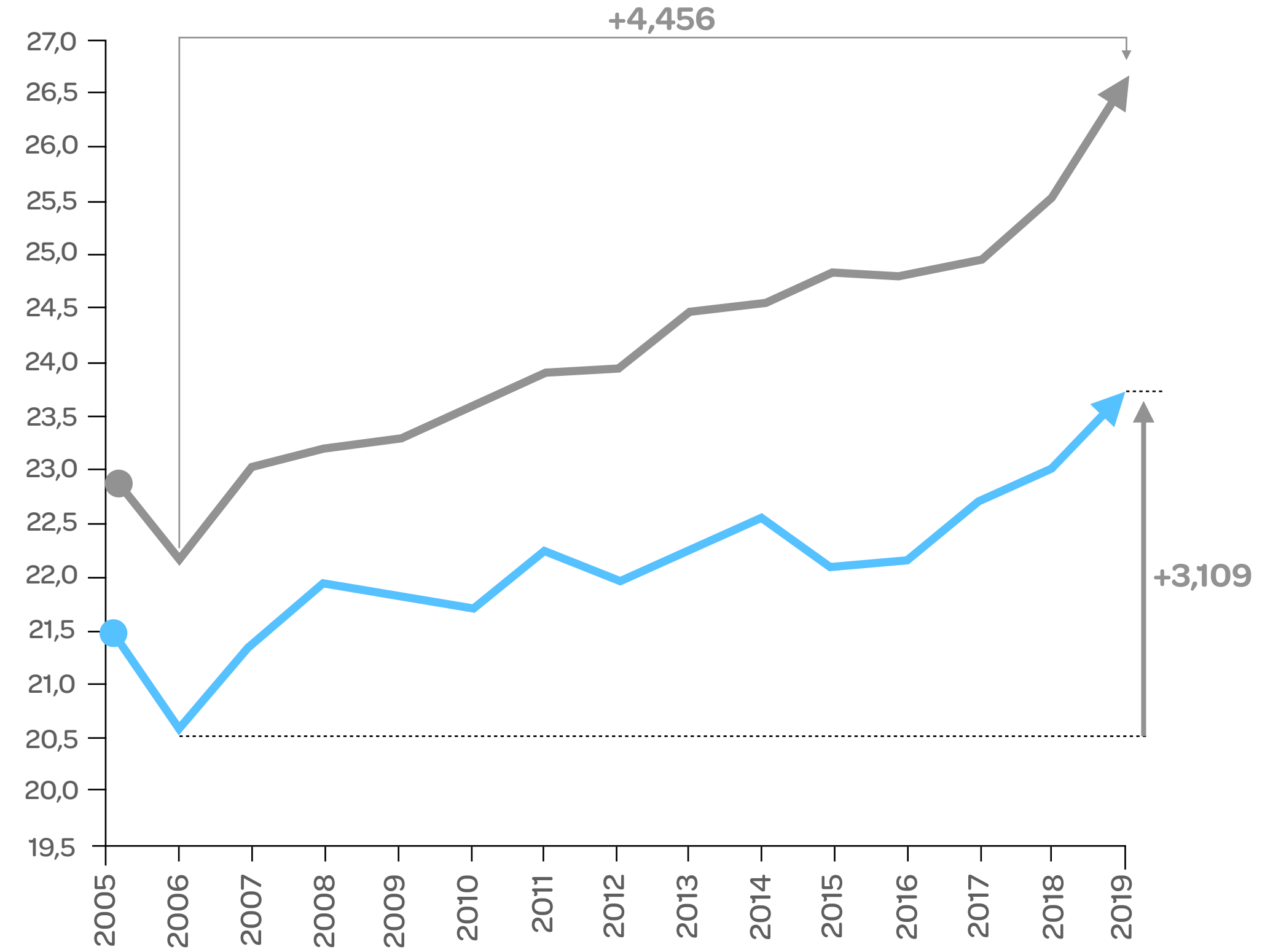
Yoksulluğu kişi başına gelire hesapladığımızda tablo daha da dramatikleşiyor.

Yoksulluk hesabında hanedeki her bireyi eşit kabul edip, eşdeğer fert medyan geliri yerine kişi başına medyan geliri kullandığımızda yoksul sayısının %50 eşiğe göre 1,74 milyon, %70 eşiğe göreyse 4,46 milyon kişi arttığını görüyoruz. Ülkemizde 2019 itibariyle kişi başına medyan gelirin %70'inin altında geliri olan 26,6 milyon kişi var.

Medyan fert gelirinin %50'sine göre yoksul sayısı (milyon kişi)

Medyan fert gelirinin %70'sine göre yoksul sayısı (milyon kişi)

— Eşdeğer medyan fert gelirinin %50'sine göre
— Medyan kişi başına gelirin %50'sine göre

Kaynak: TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, İYİ Parti analizi

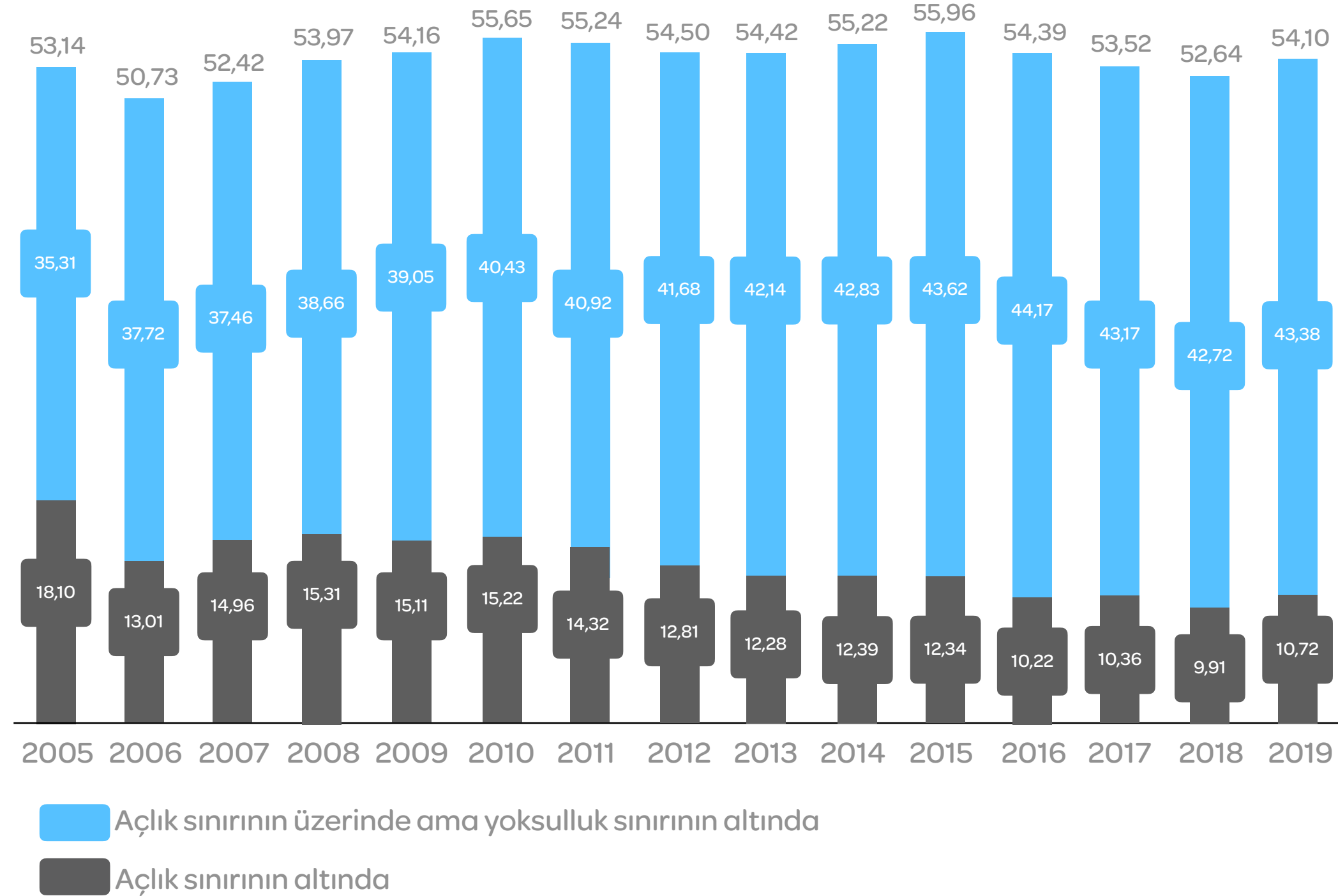
— Eşdeğer medyan fert gelirinin %70'sine göre
— Medyan kişi başına gelirin %70'sine göre

TÜRK-İŞ'in açıkladığı sınırlara göre

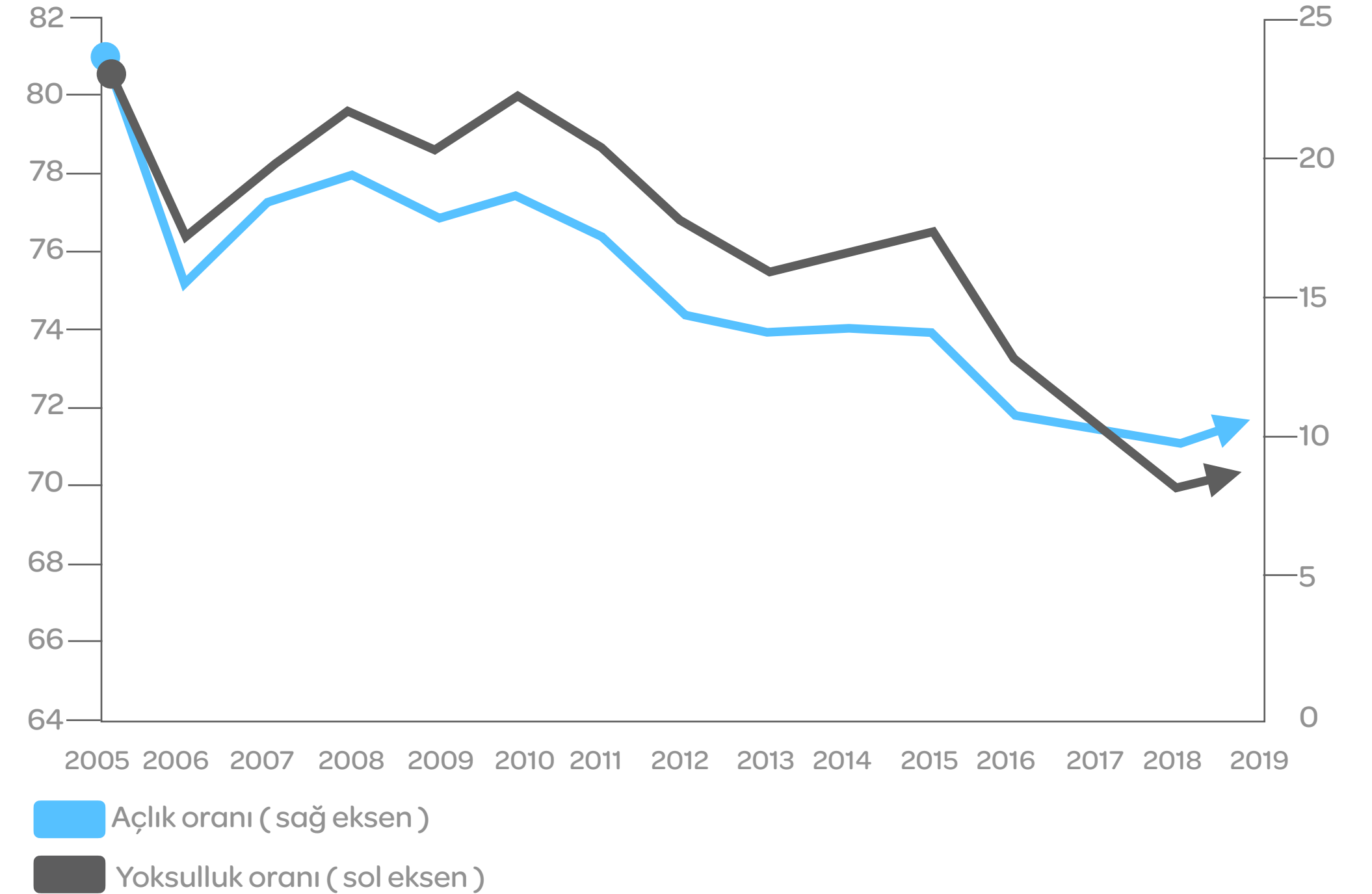
Türkiye'de 10.7 milyon kişi aç, 54.1 milyon kişi ise yoksul.

TÜRK-İŞ 4-kişilik temsili bir hane için açlık ve yoksulluk sınırlarını açıklamaktadır. Bu sınırların altında geliri olanları yoksul ve aç olarak kabul edersek ülkemizde 54,1 milyon yoksul, 10,7 milyon ise aç vatandaşımız olduğu sonucuna varmaktayız. Bu yaklaşım ülkemizde yoksulluğun katılığını da göstermektedir: Yoksulluk oranında azalma trendi var gibi görünse de yoksul sayısı sürekli 50 milyonun üzerinde kalmaktadır.

TÜRK-İŞ'in kişi başına açlık ve yoksulluk sınırlarının altında geliri olan kişi sayısı (milyon kişi)

TÜRK-İŞ'in eşdeğer fert başına açlık ve yoksulluk sınırlarına göre tanımlanmış açlık ve yoksulluk oranı (%)

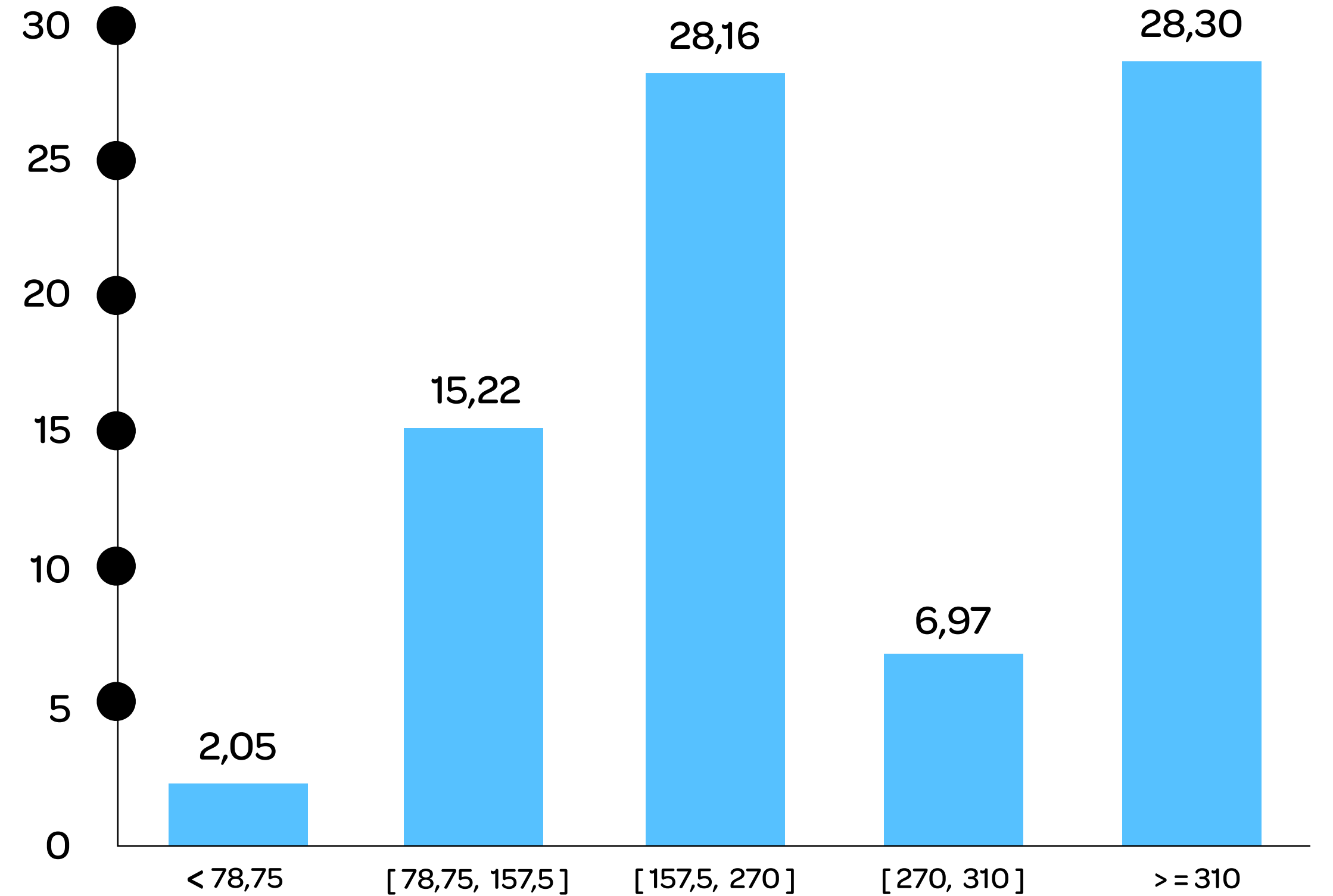
Yoksulluk sebep, “yarım simit” sonuç...

Bayburt, Tunceli, Ardahan, Gümüşhane ve Kilis’in toplam nüfusu 546 bin kişiyken, 2019’daki toplam kullanılabilir geliri günde 3 simit almaya yetmeyen kişi sayısı 550.794’tür.

Hane halkının ev içi gıda tüketimi (2019, TL)

	Satın alınan	Diğer	Toplam
Hane başına	953	80	1033
Kişi başına	286	24	310
Eşdeğer fert başına	472	40	512

Nüfusun aylık kişi başı gıda harcaması kategorilerine dağılımı (milyon kişi, 2019)

Simit fiyatı (2019): 1,75 TL
Günde 3 simidin aylık maliyeti 157,5 TL

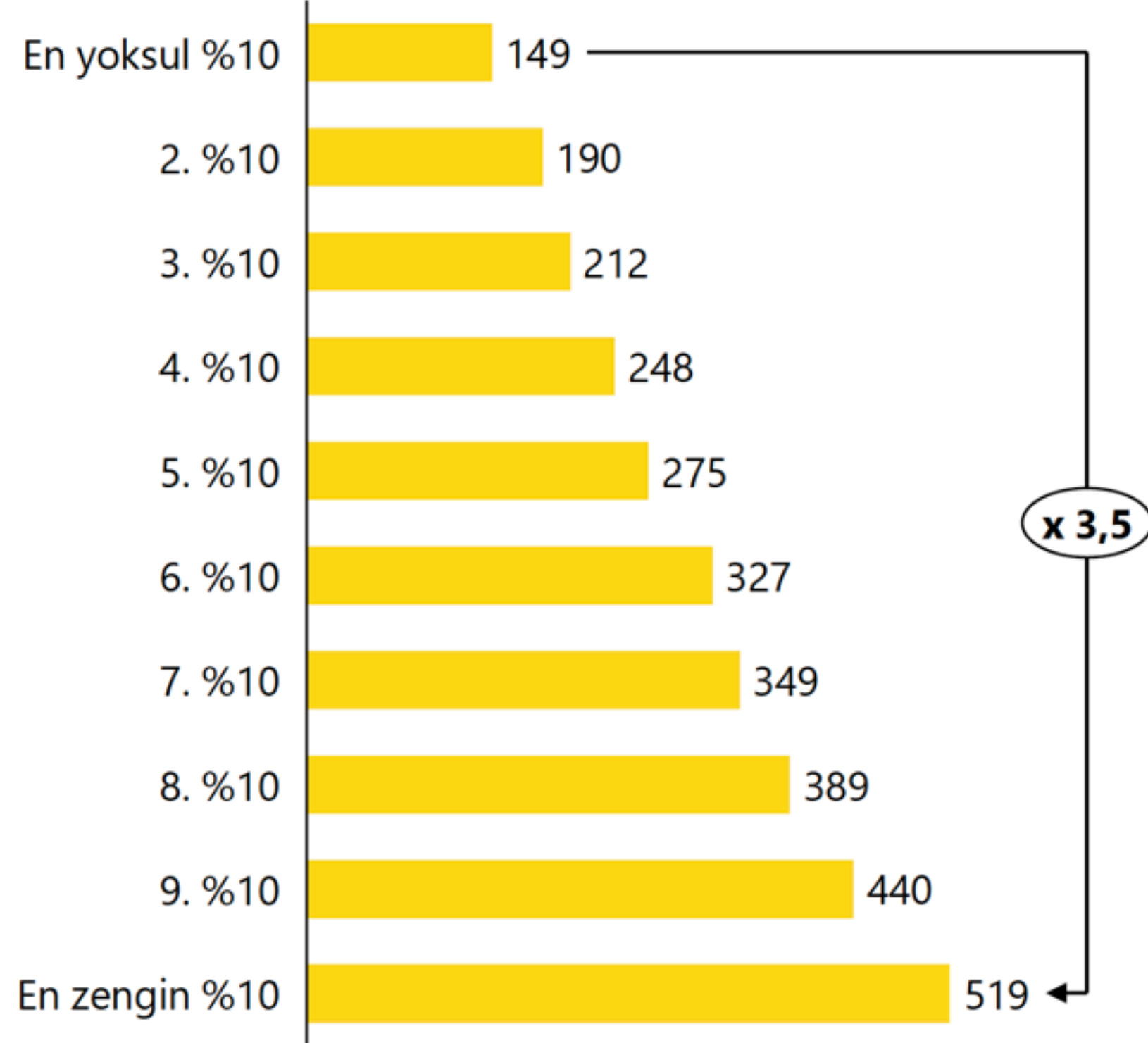

Çay fiyatı (2019): 1,25 TL
Günde 3 bardak çayın aylık maliyeti 112,5 TL

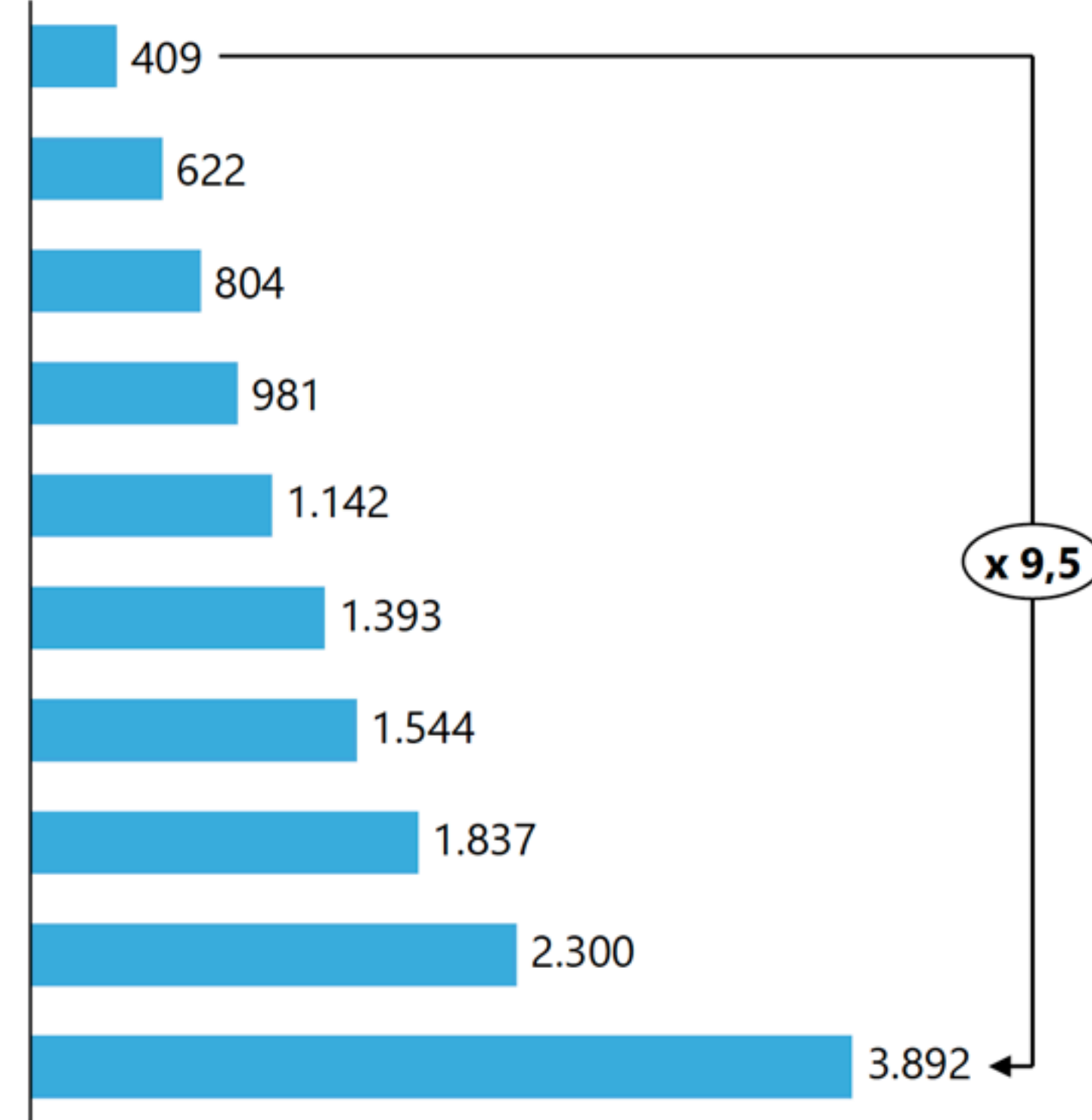
Türkiye'deki gıda enflasyonu yoksulluğun yanında yoksunluğu da derinleştiriyor.

En yoksul %10'luk grupta yer alan 8 milyon kişi bir ayda gıdaya sadece 149 TL harcama yaparken, en zengin %10'luk grupta bu değer 519 TL'dir. Hatta %10'luk gruptakilerin toplam harcaması en zengin %20'dekilerin aylık gıda harcamasının altındadır. Düşük gıda tüketimlerine rağmen en yoksulların toplam harcamaları içinde gıdanın payı %36,5 iken bu oran en zengin %10'luk grupta %13,3'tür.

Kişi başına gelire göre sıralı %10'luk gruplarda aylık ortalama gıda harcaması (2019, TL)

Kişi başına gelire göre sıralı %10'luk gruplarda aylık ortalama harcama (2019, TL)

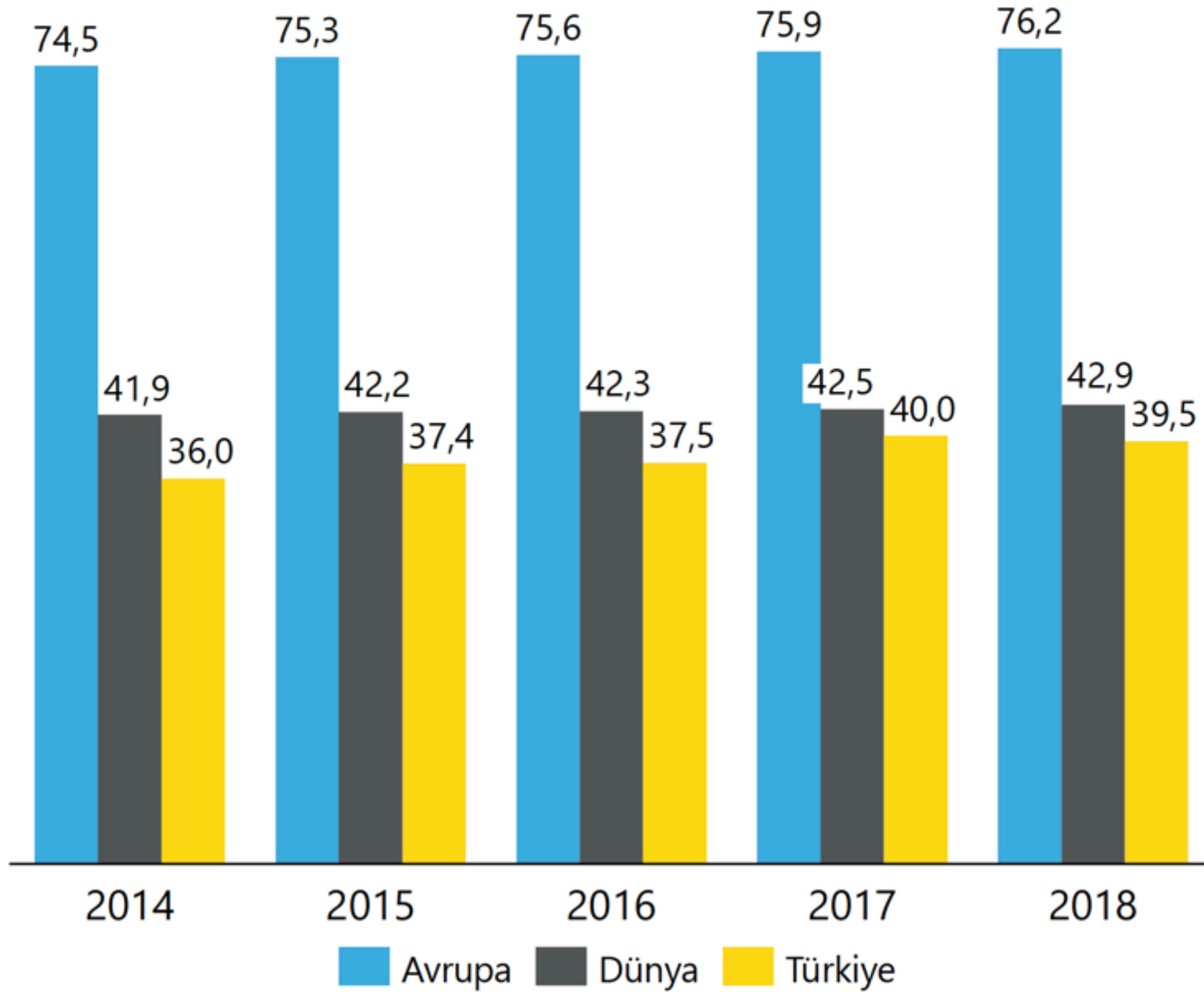
Gıdanın toplam harcamalar içindeki payı (% , 2019)

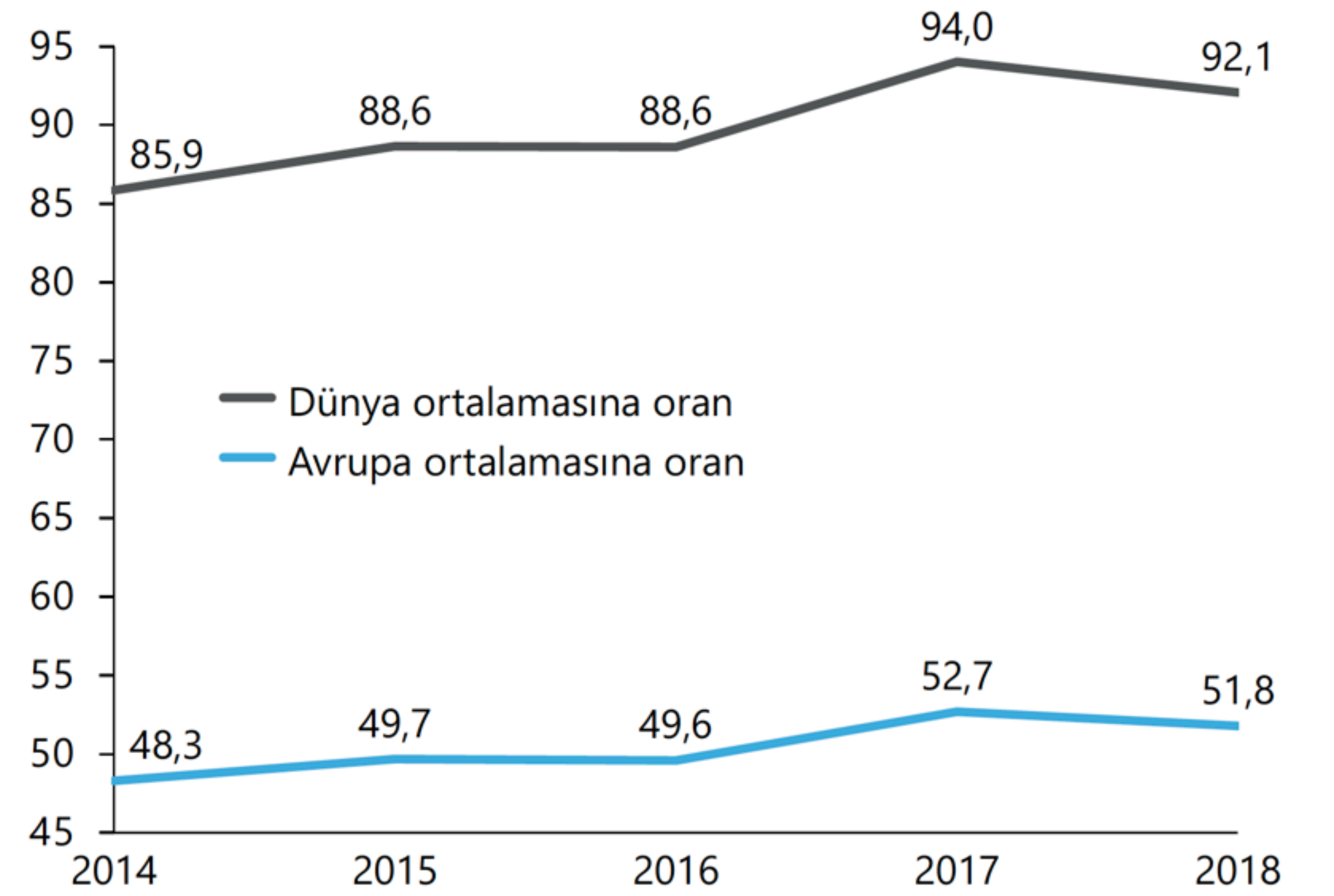
Avrupa'nın yarısı kadar et tüketiyoruz.

FAO verilerine göre Türkiye'nin 2018'deki kişi başına 39,5 kg et tüketimi Avrupa ortalamasının ancak %51,8'i. Ülkemiz 2018'deki kişi başına et tüketimi açısından 175 ülke arasında 93. sırada yer almaktadır.

Türkiye, Avrupa ve Dünya genelinde kişi başına ortalama et tüketimi (kg)

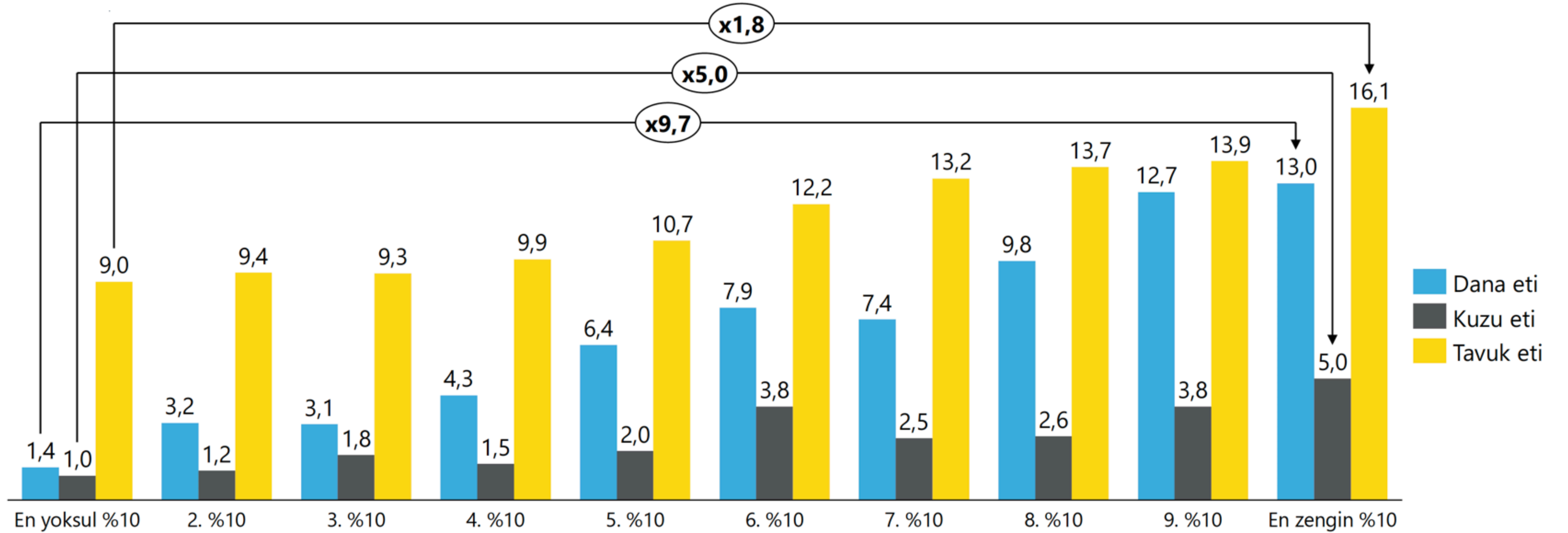
Türkiye'deki kişi başına et tüketiminin Avrupa ve Dünya ortalamalarına oranı (%)

Türkiye'deki en fakir %20'lik kesim ayda sadece 1 kilo et tüketebiliyor. Bunun 750 gramı "tavuk eti."

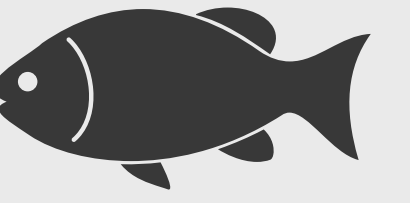
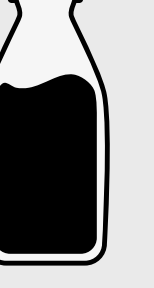
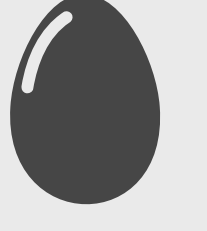
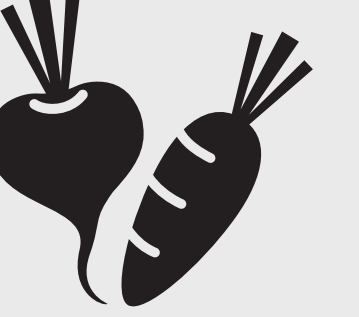
Ülkemizin kişi başına kullanılabilir gelire göre en zengin %10'luk grubundaki ortalama bir kişi, en yoksul %10'luk gruptaki ortalama kişinin tükettiğinin 9,7 katı dana eti, 5 katı kuzu eti ve 1,8 katı tavuk eti tüketmektedir. En yoksulların et tüketiminin %79,2'sini tavuk oluşturmaktadır. Bu nedenle Kasım 2021 itibarıyla tavuk fiyatlarındaki yıllık artışın %57,3'e çıkması yoksulların et tüketimini daha da zorlaştırmaktadır.

Kişi başına gelire göre sıralı %10'luk gruplarda kişi başına yıllık et tüketimi (kg, 2019)

Yoksulluk, ekmeđi çok, diđerlerini az tüketmek değil, her şeyi yetersiz tüketmektedir.

Kişi başına gelire göre sıralı %10'luk grupların seçilmiş ürünlerdeki kişi başına aylık ortalama tüketimi (TL, 2019)

								
EKMEK	MAKARNA	BALIK	SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ	YUMURTA	MEYVE	SEBZE	PATATES	ŞEKER ŞEKERLEME

En yoksul %10

17,7

1,7

1,1

14,9

4,7

9,3

20,6

3,8

9,5

5. %10

+
6. %10

28,4

2,2

3,5

32,0

8,4

22,3

37,3

5,9

17,7

En zengin %10

23,0

3,1

12,2

61,5

13,7

41,5

55,0

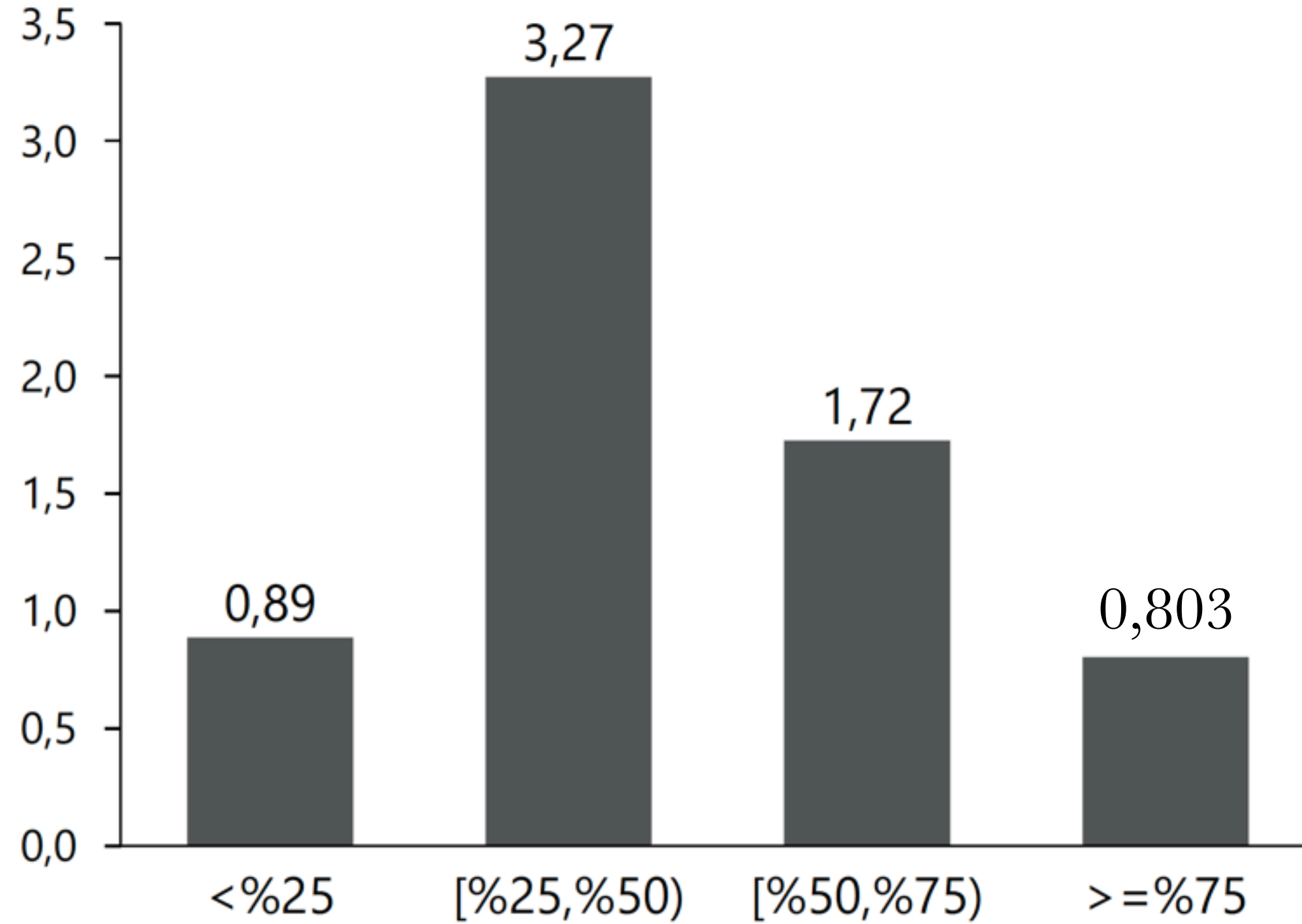
5,5

32,5

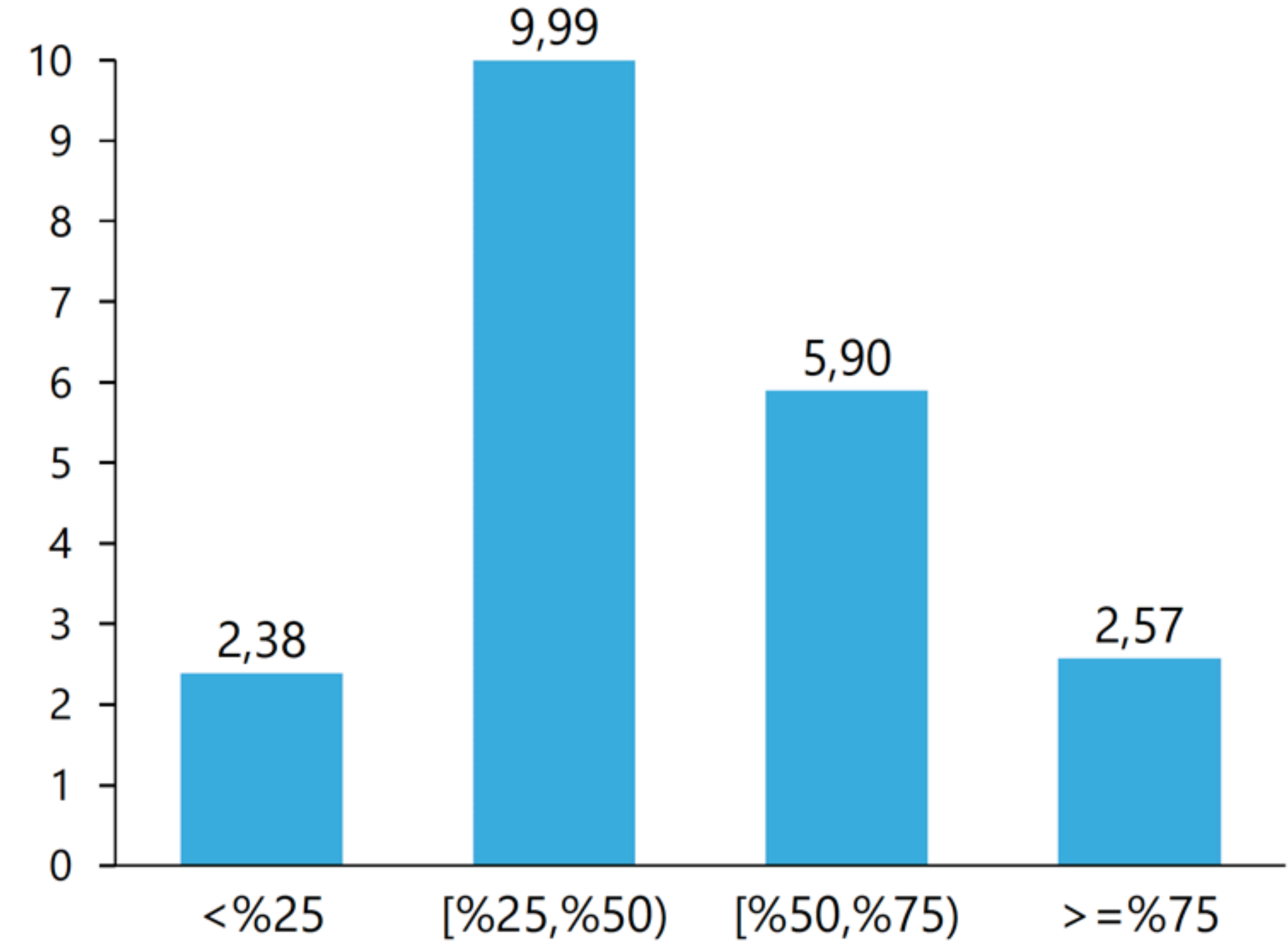
Kirada oturan 803 bin hanede temel harcamaların gelir içindeki payı %75'in üzerinde.

Kirada oturan hanelerin ve bu hanelerdeki kişi sayısının yıllık kullanılabilir gelir içinde temel harcamaların (Kira, faturalar ve ev içi gıda tüketimi) payı kategorilerine dağılımı (2019)

Hane sayısı (Milyon)

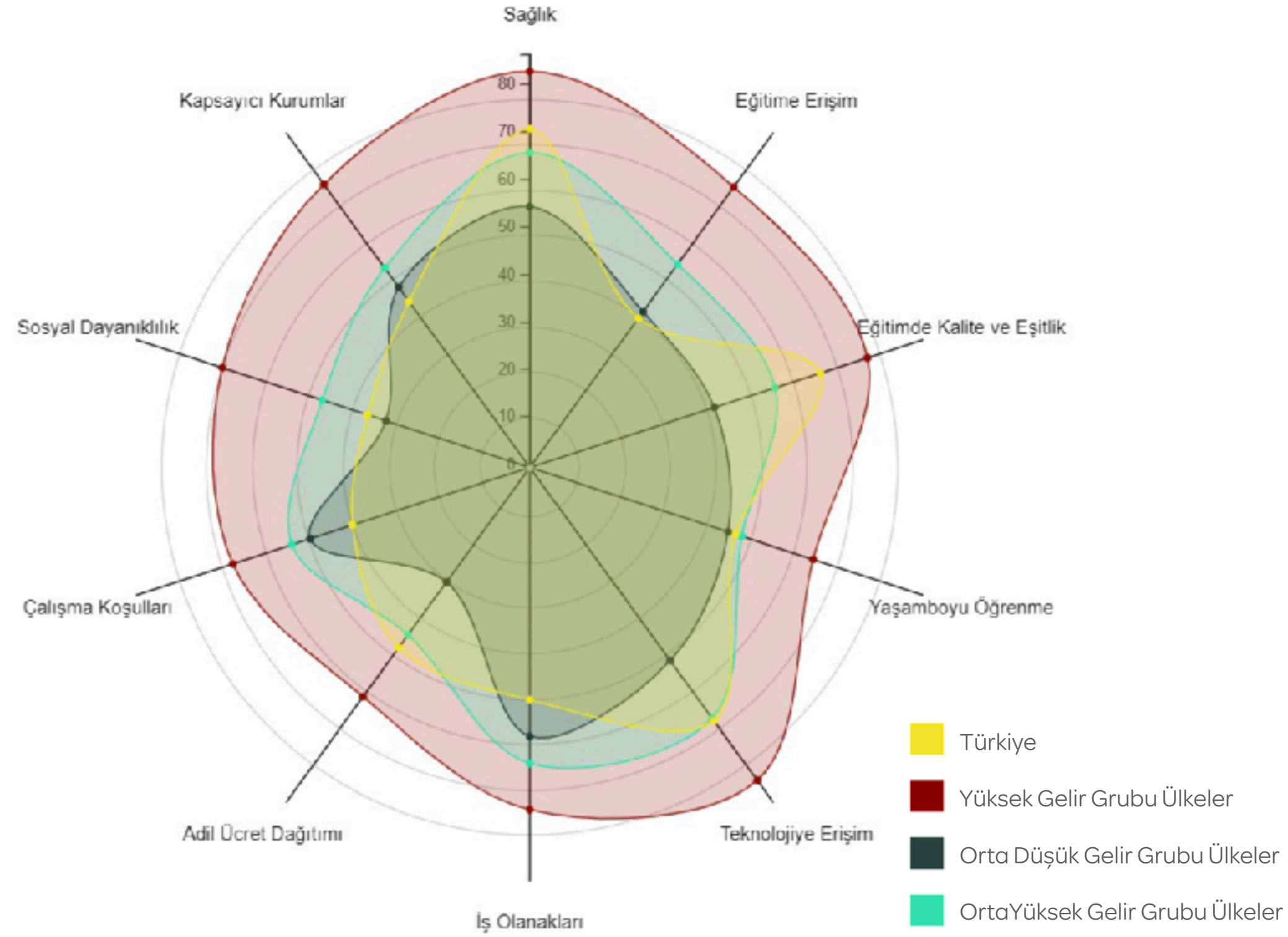
Kişi sayısı (Milyon)

Türkiye’de fırsat eşitliğini sağlayıp yoksulluk döngüsünü nasıl kırarız?

Sosyal hareketlilik göstergelerinde Türkiye’nin gelir grubu ortalamalarına göre performansı

- Sosyal hareketlilik temelde bir çocuğun ebeveynlerinden daha iyi koşullarda bir hayat elde edebilme ihtimalini ele almaktadır.
- Bu ihtimalin gerçekleşebilmesi için, çocuğun yani geleceğin iş gücünün geliştirilmesi ve korunması kapsamında bir takım değişkenlerin Ölçülmesi gerekmektedir.
- WEF tarafından hazırlanan endeks, sağlık, eğitime erişim, eğitimde kalite ve eşitlik, yaşam boyu öğrenme, teknolojiye erişim, iş olanakları, adil ücret dağıtımı, çalışma koşulları, sosyal dayanıklılık ve kurumların kapsayıcılığı gibi bireyin potansiyelini kullanmasına izin verecek eksenleri dikkate almaktadır
- Türkiye eğitime erişim, iş olanakları, çalışma koşulları ve kapsayıcı kurumlar açısından hem gelişmiş ülkelerin hem de gelir grubunun gerisinde bir performans göstermektedir. Bu değişkenler Türkiye’de fırsat eşitliğinin istenen seviyelerde olmadığını göstermektedir.

Yoksulluk tuzağı:

Fırsat eşitsizliği yoksulluğu bir sonraki nesile aktarıyor.

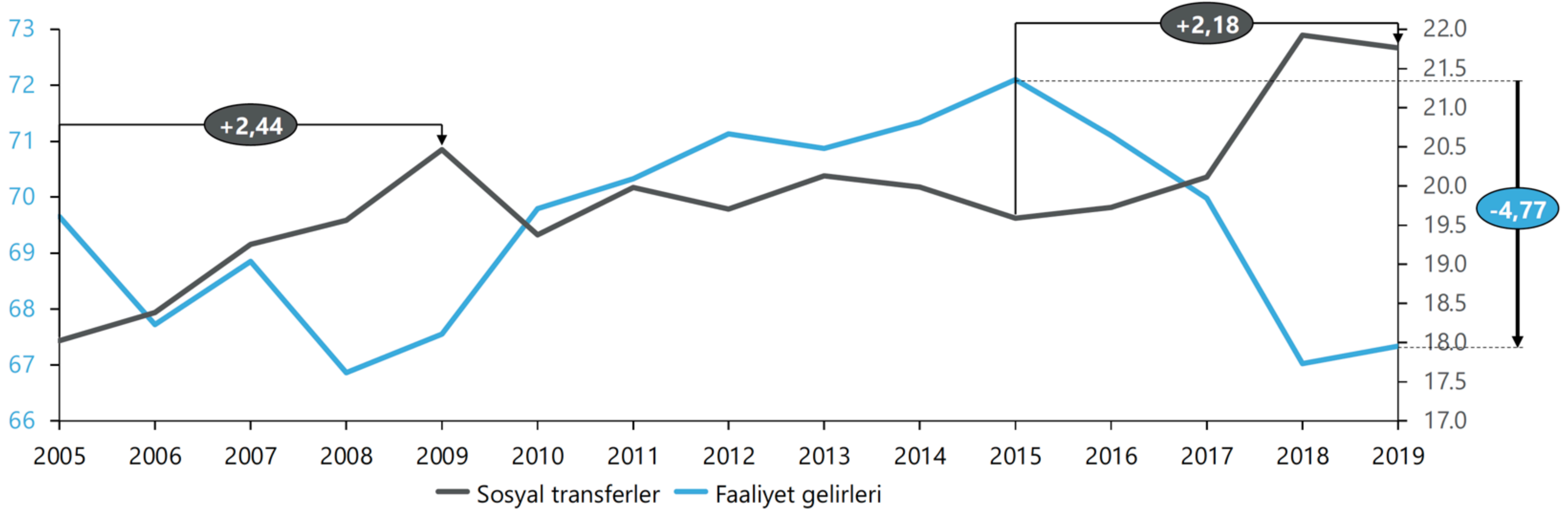
	En yoksul %20'lik grup			En zengin %20'lik grup		
	15 yaş	20 yaş	26 yaş	15 yaş	20 yaş	26 yaş
İstihdam oranı (%)	5,60	20,64	31,04	0,59	25,04	75,18
İstihdamda ücretli oranı (%)	9,66	33,43	50,77	0	79,03	90,47
İstihdamda yevmiyeli oranı (%)	49,16	34,87	12,77	0	4,63	0
Kayıt dışı istihdam oranı (%)	98,10	62,57	45,86	100	31,50	5,06
Ortalama yıllık esas iş geliri (TL)	1.895	5.408	7.797	0	24.862	47.141
Ortalama yıllık ücret geliri (TL)	9.706	9.470	10.958	-	19.806	47.037

Sadece yoksulluk değil, sosyal transfere bağımlılık da artıyor.

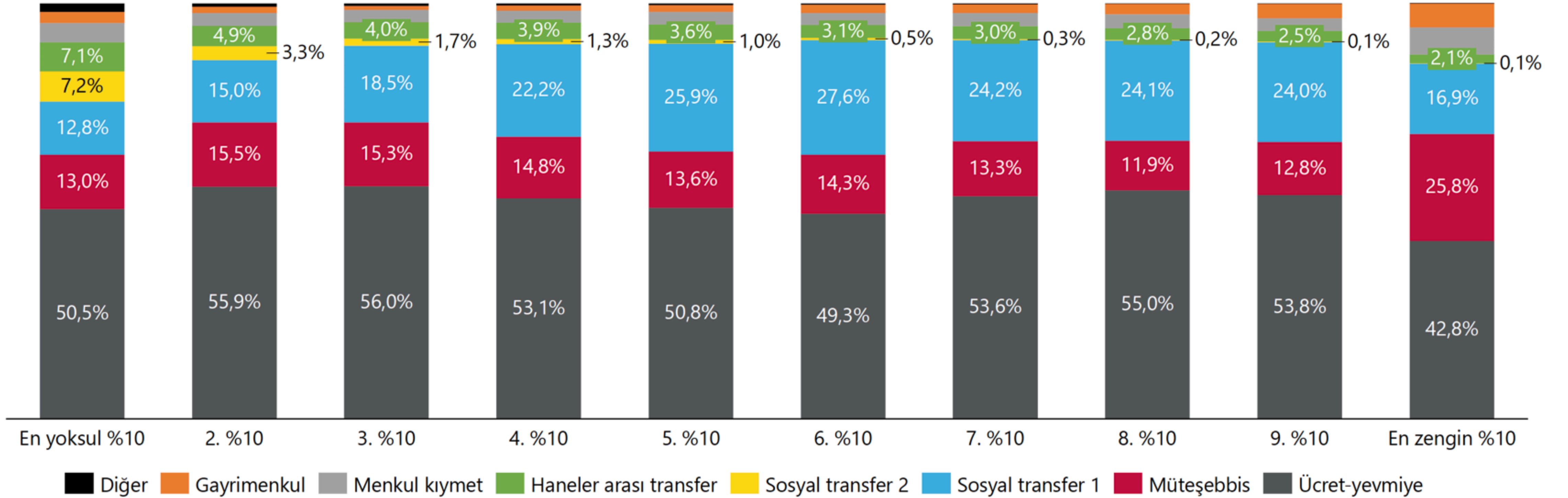
2005’de hanehalkı toplam gelirinin %18’ini sosyal transferler oluştururken bu oran 2019’da %21,8’e yükselmiştir. 2005’ten 2019’a maaş, ücret, yevmiye ve müteşebbis gelirleri toplamı olan faaliyet gelirlerinin toplam gelirler içindeki payı ise 2,3 puan azalmıştır. 2015 sonrası ise istihdamsız büyüme trendiyle de uyumlu şekilde faaliyet gelirlerinin azaldığı, sosyal transferlerin yükseldiği bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hanehalkı toplam geliri içinde sosyal transferlerin ve faaliyet gelirlerinin payı (%)

Türkiye'nin en zengin %10'luk dilimine 364 milyon TL'lik konut, çocuk ve eğitim yardımı gidiyor.

Eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirine göre sıralı %10'luk gruplarda yıllık gelirin türlerine dağılımı (% , 2019)

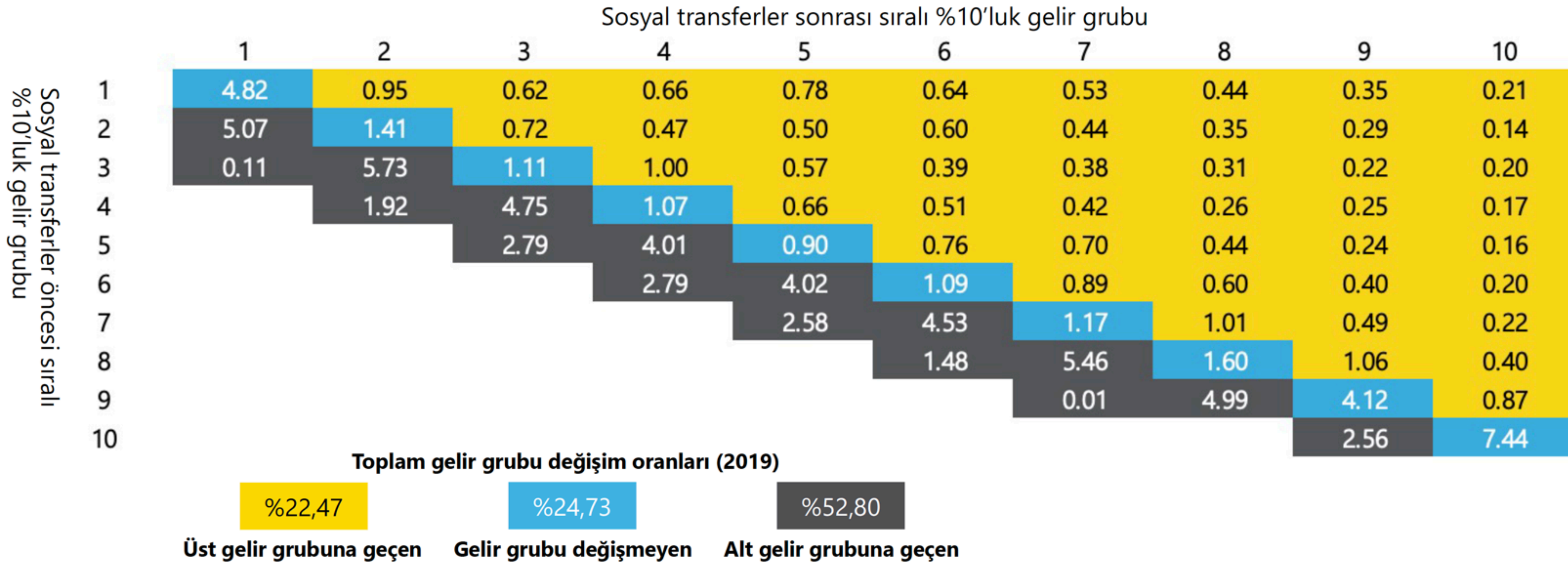

Yoksul hanelerin yıllık gelirinde emekli-yaşlı-dul-yetim maaşı, sakatlık-malullük-gazilik aylığı ve işsizlik ödeneği gibi sosyal yardımların (birinci grup) payının diğer gelir gruplarından düşük olduğu dikkat çekmektedir. Ancak burs, çocuk yardımı, konut yardımı ve diğer sosyal yardımların toplam gelirdeki payının (ikinci grup) gelir seviyesi arttıkça azaldığı görülmektedir. En zengin %10'luk grup bile ikinci grup sosyal yardımlardan faydalanmaktadır.

Sosyal transferler nüfusun %22,5'ini yukarı gelir gruplarına taşırken, %52,8'ini aşağı çekmektedir.

Sosyal transferler neticesinde ülkedeki 18,2 milyon kişi üst gelir gruplarına geçmektedir. Bu kişilerin 11,9 milyonu ise gelir merdiveninde en az 2 basamak yükselmektedir. Örneğin sosyal transfer öncesi 2. %10'luk gelir grubunda yer alan 4,2 milyon kişinin 1. gruba gerilemesi ama 2,9 milyon kişinin de 3 ve üstü gruplara geçmesi sosyal transferlerin etkinsizliğine işaret etmektedir.

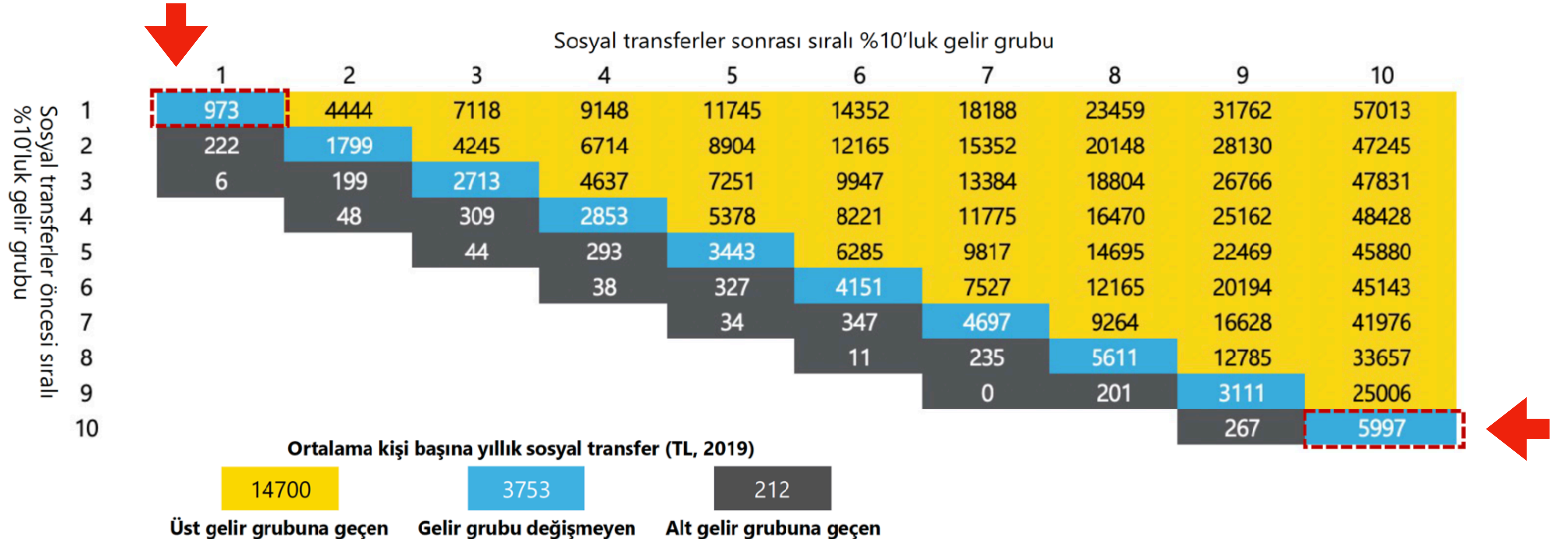
Nüfusun sosyal transfer kaynaklı gelir grubu geçişlerine dağılımı (% , 2019)

Türkiye'deki sosyal transferler hem bağımlılık yaratıyor hem de adil dağılmıyor.

Sosyal transferler neticesinde üst gelir gruplarına çıkan kişilerin yıllık kullanılabilir gelirlerinin içinde sosyal transferlerin ortalama payı %63,5'tir. Aynı oran gelir grubu değişmeyenlerde %10,8, gelir grubu düşenlerde ise %1,5'tir. Sosyal transferlerin etkinsizliğinin diğer bir göstergesi de en zengin %10'luk gruptaki birinin 5997 TL sosyal transfer geliri varken en yoksul %10'luk gruptaki birinin 973 TL sosyal transfer geliri olmasıdır.

Sosyal transfer kaynaklı gelir grubu geçişlerine göre kişi başına yıllık sosyal transfer miktarı (TL, 2019)

Önceliklerimiz

Fırsat Eşitliğini Sağlayıp Yoksulluk
Döngülerini Kırarak

Yoksulluğu Azaltmak ve Derin Yoksulluğu
Bitirmek

Sosyal Yardımları Bağımlılık Yaratmayan
Hak Temelli Bir Uygulama Haline Getirmek

Hedef Kitle

İlk aşamada;

- ➔ 18-26 yaş arası tüm gençler (10,3 milyon kişi)
- ➔ Medyan gelirin yarısının altındaki hanelerde yaşayan kadınlar

Projenin Amacı ve Uygulama Esasları

İYİ Yaşam Gelir Modeli, 18-26 yaş arasındaki 10 milyon gence ve medyan gelirin yarısı altındaki 4 milyon haneye düzenli olarak, herhangi bir şart aranmaksızın, devlet tarafından nakit olarak yapılacak sosyal koruma sistemi projesidir.

Proje Hedefleri ve Potansiyel Etkileri

- Yoksulluk oranı %48 oranında azalacak,
- Kişi başı gelir %6 oranında artacak,
- Teknolojik işsizlik ve bunun yarattığı sonuçların etkilerini azaltacak,
- Ekonomik özgürlüğe ihtiyacı olan kişilere (örn. Aile içi şiddet mağdurlarına) ekonomik özgürlük sağlayacak,
- Kişilerin düşük ücretli işlere muhtaç olmamalarını sağlayacak,
- Kişilerin iş kurması için risk almasına imkan tanıyacak,
- Kişilerin herhangi bir patronaj olmadan sanata, bilime ve kültüre yönelmesini sağlayacak,
- Köyden kente göçü büyük oranda azaltacak.

Projenin Maliyeti ve Finansman Modeli

- 18-26 yaş arasındaki tüm gençlere ve 4 milyon haneye aylık 1000 TL nakdi desteğin maliyeti 2021 fiyatlarıyla 200 milyar TL (2021 fiyatlarıyla),
- İYİ Yaşam Gelir Modeli, vergi harcamalarından, karbon vergilerinden ve kamudaki israfın azaltılmasından finanse edilecektir.

Hedef Kitle

- ➔ Devlet okullarında ilkokul, ortaokul ve lisede okuyan 15,1 milyon çocuk

Projenin Amacı ve Uygulama Esasları

Rüzgârgülü, devlet okullarında okuyan ilkokul, ortaokul ve lise öğrencilerine ücretsiz sabah kahvaltısı ve öğle yemeği verilmesi projesidir. Yarı Merkezi – İç Kaynak kullanımlı model kapsamında, MEB, Sağlık Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı ana yürütücüler olarak il, ilçe, belde teşkilatları ve belediyeler uygulayıcı kuruluş olarak yer alacak.

Proje Hedefleri ve Potansiyel Etkileri

- Türkiye PISA sıralamasında matematikte 35. sıradan 17. sıraya, Türkçe ve Fen bilimlerinde ise 33. sıradan 7. sıraya yükselecek,
- Türkiye genelinde okul öncesinde 230 bin, diğer seviyelerde ise toplam 135 bin çocuk okula kaydolacak,
- Okul öncesinde 120-235 bin, okul çağında ise 970 bin -1,9 milyon arası çocuk hastalıklardan korunacak,
- 303 bin yeni istihdam yaratılacak,
- Bölgeler arası yoksulluk ve eşitsizlik azalacak,
- Türkiye genelinde yoksulluk oranı %1,6 oranında azalırken, 1,6 milyon insan yoksulluktan kurtulacak,

Projenin Maliyeti ve Finansman Modeli

- 15,1 milyon çocuğa yıl boyunca ücretsiz öğle yemeği ve kahvaltının toplam maliyeti ise 26,2 milyar TL.

artagan

Hedef Kitle

→ Tüm ülke düzeyinde

Projenin Amacı ve Uygulama Esasları

Artagan+ hak temelli sosyal yardım dağıtımını mümkün kılan bir büyük veri projesidir. Artagan sistemindeki gelir ve tüketim verilerini kullanarak hanelerin ve bireylerin yoksullaşma eğilimini tespit ederek, devlete zamanında müdahale imkanı sunacak. Sosyal transferler Artagan + yazılımının tespit ettiği birey ve hanelerin anonim sanal cüzdanlarına otomatik olarak yazılım tarafından aktarılacaktır.

Proje Hedefleri ve Potansiyel Etkileri

- Bireyler ve haneler yoksulluğa düşmeden önce tespit edilebilecek,
- Büyük veri analizinin sağladığı imkanlar ile sosyal transferin doğru kişilere, doğru zamanda ve doğru miktarda aktarımı mümkün olacak,
- Bütün sosyal transferler tek merkezde toplanacak ve böylece sosyal transferlerin suistimal edilmesinin önüne geçilecek,
- Sosyal politikalarda öngörülebilirlik sağlanacak ve etkinlik artırılacak,
- Kişilerin sosyal yardım almak için devlete beyan vermesine ve onurlarının kırılmasına gerek kalmayacak, devlet yapay zeka ve algoritmalar sayesinde sosyal yardımları gerçekleştirebilecek,
- Hak temelli sosyal yardım anlayışı yerleşik hale gelecek.

İYİ
PARTİ

ATATÜRK ORMAN ÇİFTLİĞİ TARIM BİLİMLERİ AKADEMİSİ

Projenin Amacı ve Uygulama Esasları

Mustafa Kemal Atatürk'ün «*Vatan Toprağı Kaderine Terk Edilemez*» ilkesiyle kurduğu Atatürk Orman Çiftliği'nin tekrar kırsal özgürleşmenin ve tarımda modernleşmenin merkezi olması için eğitim, üretim ve yönetim modeli olacak Tarım Bilimleri Akademisinin, Teknoloji Üslerinin ve Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Biyoçeşitlilik Merkezinin kurulması projesidir.

Proje Hedefleri ve Potansiyel Etkileri

- Tarımdaki bütün büyük veri sistemi temin edilecek,
- Tarım ve ilgili alanlarda AR-GE tesisi olarak işleyecek,
- Mevcut Tarımsal Araştırma Enstitüleri ve Atatürk'ün kurduğu diğer çiftlikler alt enstitü, merkez, istasyon veya teknoloji üssü haline gelerek tarımda koordinasyon sağlanacak,
- Birbirini destekleyen ve tamamlayan bilgi/altyapı bankaları oluşturulacak,
- Ülkemizin gıda ve su güvenliği sağlanacak,
- İklim, verimlilik, dayanıklılık gibi alanlarda ıslah çalışmaları yapılacak,
- 7-9 yıl içerisinde 25.000 orta ve/veya büyük ölçekli tarımsal işletme kurulacak,
- Orta ve büyük sermayeli 5000 tarımsal girişimci ve çiftçi/iş insanı desteklenecek.

Projenin Maliyeti ve Finansman Modeli

- AOÇ Tarım Bilimleri Akademisinin maliyeti kurumun kendi iç yapısından, genel kamu kaynaklarından, TİGEM'in fiziksel ve maddi kaynaklarından karşılanacak,
- Tarım Meslek Liseleri ise kamu kaynaklarından finanse edilecek.

İYİ
PARTİ

**YOKSULLUĞU HAK ETMİYORUZ!
YOKSULLUKTA EŞİTLENMEYİ HAK ETMİYORUZ!
TÜRKİYE'Yİ HAK ETTİĞİ GİBİ ZENGİNLİKTE EŞİTLEYECEĞİZ!**